

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALECTEN

UNIVERSITEIT GENT
Vakgroep Nederlandse Taalkunde
Blandijnberg 2
9000 Gent

Vragenlijst 111
JUNI 1999

PLANTEN 2: PLANTEN VAN AKKER, BERM, WEIDE EN GRASLAND

Dialect van : (stad, dorp, gehucht, wijk),
..... (gemeente) (prov.)

GESPROKEN DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortejaar :
Waar opgegroeid :
(vroeger) beroep :
In welke gemeente werd beroep uitgeoefend :
Dialect van moeder :
Dialect van vader :
Dialect van echtgeno(o)t(e) :
Ik ben naar school geweest tot jaar
Datum van invullen van vragenlijst :
Adres en telefoonnummer :
.....
.....

OPGETEKEND DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortejaar :
Dialect :
(vroeger) beroep :
Ik ben naar school geweest tot jaar.
Hoogste diploma :
Adres en telefoonnummer :
.....
.....

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialectwoordenboek. Wilt u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialect gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialectuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

Vul ook de eerste bladzijde (met naam, geboorteplaats enz.) zo nauwkeurig mogelijk in. Mogen we u vragen de vragenlijst in te vullen voor slechts één plaats en niet voor een hele streek? Na 'dialect van : ...' hoort de naam te staan van één bepaalde plaats van voor de gemeentefusies, niet de naam van een streek.

1. Hoe noemt u de vaak voorkomende en bekende plant met glanzende gele bloemen met vier bloemblaadjes? De stengelblaadjes zijn vaak fijn verdeeld en hebben drie lobben. De plant komt veel voor in weiden en tuinen en kan ware eilandjes vormen. De plant wordt door het vee niet gegeten omdat ze licht giftig is. (zie afb. 1)	
2. Hoe noemt u het plantje met de drietallige blaadjes en de witte of rode bolvormige bloemhoofdjes? Het plantje is eetbaar en wordt als veevoeder gebruikt. Het groeit in weiden, bermen, tuinen en akkers. Volgens het volksgeloof brengt het geluk als men een exemplaar met vier blaadjes vindt. (zie afb. 2)	
3. Hoe noemt u de prachtig hemelsblauwe bloemen van weiden en bermen met ruwe, smalle bladeren langs een ranke dunne stengel? Vroeger was het een onkruid in korenvelden, maar tegenwoordig ziet men ze haast niet meer. Ze wordt ook wel voor de sier gekweekt in allerlei kleurvariëteiten. (zie afb. 3)	
4. Hoe noemt u het kleine, op de grond kruipende plantje met donkergroene glanzende blaadjes, die hartvormig zijn en een gekartelde rand hebben? De bloempjes zijn paarsachtig blauw en staan dicht bij elkaar. Als men de blaadjes kneust, komt een frisse, scherpe geur vrij. Het plantje groeit met wortelende uitlopers in gazons, bermen etc. (zie afb. 4)	
5. Hoe noemt u de tamelijk hoge plant van zandige grond met donkergroene, geveerde bladeren met gezaagde deelblaadjes en diepgele, bolvormige bloemhoofdjes in platte trossen? Vroeger werd ze als wormafdrijvend middel gebruikt; men hing de planten ook in kleerkasten waar ze door hun scherpe geur de motten verdreven. De bloemen kunnen heel goed gedroogd worden. (zie afb. 5)	
6. Hoe noemt u de plant van wegbermen en akkerkanten met sterk ingesneden, fijn verdeelde blaadjes en witte platte witte bloemtrossen op het eind van de stengel? De plant wordt zo'n halve meter hoog en kan gemakkelijk gemaaid worden zonder af te sterven. Ze zou medicinale eigenschappen hebben. (zie afb. 6)	
7. Hoe noemt u de plant van akkers en wegbermen met slanke, gladde gave bladeren in rozetten, met vezelachtige, parallelle nerven? De bloeiwijzen zijn eindstandige, eivormige aren, bruin maar met witte meeldraden. (zie afb. 7)	

8. Hoe noemt u het onkruid van moestuinen, wegbermen, akkers enz. met brede bladeren in een rozet, en stijve, bruine, opstaande aren. De bladeren zijn onbehaard en de nerven erin lopen parallel. Vroeger kauwde men erop tegen tandpijn. De plant groeit ook tussen stenen, bv. in de stad. (zie afb. 8)	
9. Hoe noemt u planten die in akkers of bermen groeien, met vaak tamelijk grote, gave bladeren die zuur smaken en als groente gegeten worden? De onopvallende bloempjes zijn groen, bruin of rood en staan in lange trossen. Er zijn een aantal verschillende soorten, die verschillen naargelang van de standplaats en de bladgrootte. (zie afb. 9)	
10. Hoe noemt u het akkeronkruid met taaie, lichtgroene geledede stengels waarop op regelmatige afstand kransen van dunne takjes staan? In het voorjaar vormen ze enkelvoudige, bruine stengels die in een aar eindigen. Deze plant draagt geen bloemen en ziet eruit als een staartvormige tros. Ze is een hardnekkig onkruid dat door de ondergrondse uitlopers moeilijk te vernietigen is. (zie afb. 10)	
11. Hoe noemt u het kleine onkruid met slappe, kleine, lichtgroene tegenoverstaande blaadjes en kleine witte bloempjes? De blaadjes worden graag door vogels gegeten en worden soms aan kanaries gevoerd. Het is een heel algemeen onkruid in tuinen. (zie afb. 11)	
12. Hoe noemt u het kleine, éénjarige onkruid van moestuinen met lancetvormige, tegenover elkaar staande, muurachtige blaadjes en kleine lichtrode bloempjes? De plant lijkt als ze niet bloeit goed op muur, maar is giftig voor het vee. Ook kanaries stierven als ze (per vergissing) deze blaadjes gevoerd kregen. (zie afb. 12)	
13. Hoe noemt u het kruipende of slingerende akkeronkruid met donkergroene, doffe, pijlvormige bladeren en kelkvormige bloemen die wit zijn met 5 roze strepen? (zie afb. 13)	
14. Hoe noemt u het stijve, hoge, éénjarige onkruid met puntige blaadjes en kleine, gele bloempjes die aan de top van stijve, rechte stengels staan, waarop langs weerszijden de smalle, puntige vruchtjes staan? (zie afb. 14)	

15. Hoe noemt u het akker- en weide-onkruid met smalle, cilindrisch groene vruchtjes, fijn verdeelde bladen en lichtgele bloemen die sterk op die van koolzaad lijken? De onderste bladeren zijn breed en minder fijn verdeeld dan de bovenste. (zie afb. 15)	
16. Hoe noemt u het eenjarige plantje met geveerd samengestelde blaadjes die eindigen in één of meer dunne ranken, waarmee het zich vasthoudt aan andere planten? De vruchtjes zijn kleine peulen, en de bloempjes staan in trosjes en zijn doorgaans paars van kleur. Het plantje wordt aan het vee gevoederd en ook als groenbemesting gebruikt. (zie afb. 16)	
17. Hoe noemt u de forse planten met de brede, gaafrandige bladeren die ruw aanvoelen? De planten hebben smal buisvormige, vuilpaarse, roze of witte bloemen in gekromde trossen. Deze plant komt vaak voor langs wegranden en slootkanten. Vroeger geloofde men dat men er botbreuken mee kon genezen. (zie afb. 17)	
18. Hoe noemt u de plant met de stijve, opgaande, vertakte stengel met de ovale, gaafrandige blaadjes waarin men lichtpuntjes kan zien als men ze tegen het licht houdt. Ze heeft gele bloemen met opvallend veel gele meeldraden. Er wordt thee van de plant getrokken die zou helpen tegen depressieve gevoelens. Het vee eet de plant niet. Deze plant bloeit volop rond Sint-Jan (24 juni), en vroeger geloofde men dat men met deze plant de duivel kon verjagen. (zie afb. 18)	
19. Hoe noemt u het kleine, plat op de grond groeiende vetplantje dat op zandige grond groeit en daar echte kussentjes kan vormen? De blaadjes zijn klein, dik en vlezig en smaken scherp; de bloemen zijn geel en zien er een beetje uit als kleine sterretjes. (zie afb. 19)	
20. Hoe noemt u de plant met stijve, plaatselijk verdikte stengels die makkelijk afbreken, de plant is zacht behaard en heeft ovale, tegenoverstaande bladeren en roze of witte bloemen die 's avonds zacht beginnen te geuren.	
21. Als u verschillende namen heeft voor de plant naargelang van de bloemkleur, hoe noemt u dan de witte vorm? (zie afb. 21)	
22. De rozerode vorm? (zie afb. 22)	

23. Hoe noemt u het kleine, éénjarige onkruid van moestuinen en akkers met donkergroene, ietwat vettige, bochtig ingesneden blaadjes? De bloempjes zijn klein en donkergeel en lijken altijd toe te blijven. Na de bloei worden het kleine, witte pluisbolletjes. Het plantje is lichtjes giftig en bloeit bijna het hele jaar door. (zie afb. 23)	
24. Hoe noemt u de plant met de zeer fijne, lichtgroene peterselieachtige bladeren en witte, schermvormige bloemen, die langs dijken, akkers en wegen groeit en vroeg in het voorjaar bloeit? Het is een lastig onkruid dat door het vee nauwelijks wordt gegeten. Met de verdroogde holle stengels maakten de kinderen vroeger fluitjes. (zie afb. 24)	
25. Hoe noemt u het hardnekkige onkruid met de samengestelde bladeren die dicht tegen de grond groeien? De bladeren bestaan uit zeven deelblaadjes en de plant woekert met taaie ondergrondse uitlopers; ze kan grote oppervlakten bedekken. De bloempjes zijn wit en staan in schermen. (zie afb. 25)	
26. Hoe noemt u de plant met samengestelde bladeren met vele ovale deelblaadjes en witte bloemschermen? Ze kan wel twee meter hoog worden maar is niet zeer fors van bouw. Men vindt ze voornamelijk langs waterkanten. De bladeren zijn niet ruw behaard. Een aanverwante, grotere soort is zeer aromatisch en wordt als tuinkruid gekweekt. (zie afb. 26)	
27. Hoe noemt u de plant met de grijsgroene, ruwe bladeren die diep ingesneden zijn en als jonge scheuten gegeten kunnen worden? De bloemen staan in schermen en zijn wit van kleur. Het is een onkruid van akkers en wegekanten. Als de huid in aanraking komt met de grotere plant kunnen er blaren en brandwonden ontstaan. (zie afb. 27)	
28. Hoe noemt u de berm- en weideplant met witte bloemschermen die na de bloei samentrekken tot zogenaamde 'vogelnestjes'? Soms zit in het midden van een wit bloemscherm een purperen bloemetje. Ze heeft donkergroene, fijn geveerde bladeren zoals wortelloof en heeft een eetbare witte penwortel. Het is de wilde stamvader van de gekweekte wortelen. (zie afb. 28)	
29. Hoe noemt u het tuin- en akkeronkruid met plaatselijk verdikte stengel en eivormige bladeren die in het midden een donkere vlek dragen? De bloemtrosjes zijn meestal roze, soms wit. De hele plant kan gemakkelijk in één keer uitgetrokken worden. (zie afb. 29)	

30. Hoe noemt u het plantje dat erg goed op muur lijkt, maar wat groter, stijver en behaarder is? Het heeft iets grotere witte bloempjes en de blaadjes staan ook verder uit elkaar. Men vindt het vooral tussen het gras en op zandgrond. (zie afb. 30)	
31. Hoe noemt u het eenjarige plantje met zeer kleine witte bloempjes in fijne trosjes en heel smalle blaadjes in kransen langs de stengel? Vroeger gaf men het als groenvoer aan het vee. Nu is het een onkruid op open plaatsen in akkers en weiden. (zie afb. 31)	
32. Hoe noemt u het plat op de grond voortkruipende plantje met de (op boterbloemen lijkende) gele bloemen, en veervormig samengestelde bladeren met langs de onderkant een zilverachtige beharing? (zie afb. 32)	
33. Hoe noemt u het akker- of moerasplantje met gave, lichtgroene, nogal smalle blaadjes en kleine blauwe bloempjes met een geel hartje, in kleine trosjes. Varianten met grotere bloempjes worden soms ook gekweekt. (zie afb. 33)	
34. Hoe noemt u het eenjarige onkruid van moestuinen e.d. met tegenoverstaande, ovale, lichtgroene bladeren en kleine witte bloempjes met geel hart? De hele plant laat zich gemakkelijk uit de grond trekken en is behaard. De plant komt in onze streken pas voor sinds de Tweede Wereldoorlog, er wordt soms gezegd dat de Duitsers de plant meebrachten. (zie afb. 34)	
35. Hoe noemt u het onkruid met hoge, stijve stengels en smalle blaadjes? De plant is niet vertakt en kan gemakkelijk uit de grond getrokken worden. Boven aan de stengel staan de trossen kleine, witte bloempjes. De plant vormt vruchtpluis en zaait zich zeer gemakkelijk uit. (zie afb. 35)	
36. Hoe noemt u de hoge, struikachtige plant met blaadjes die diep ingesneden zijn met een donkergroene bovenzijde en een witviltig behaarde onderzijde? De bloempjes zijn bruinachtig en staan in slanke trossen. De plant smaakt erg bitter en werd vroeger als geneeskruid toegepast. (zie afb. 36)	
37. Hoe noemt u het kleine onkruid van tuinen en wegbermen met tegenoverstaande, lichtgroene gekartelde blaadjes en kleine blauw tot paarse (soms witte) bloempjes? Er zijn verschillende soorten die verschillen in bladvorm, grootte, bloemkleur en rangschikking van de bloempjes. De vruchtjes zijn hartvormig. (zie afb. 37)	

38. Hoe noemt u de plant van dijken en bermen met grondstandige, ronde, lichtjes getande bladeren die bovenaan glad en lichtgroen zijn en onderaan witviltig? Vroeger werd ze als geneeskrachtig beschouwd. De bladeren kunnen als tabak gerookt worden. Dit plantje woekert met een ondergrondse wortelstok en heeft gele, paardebloemachtige bloemen die zeer vroeg in het voorjaar, nog vòòr de bladeren verschijnen. (zie afb. 38)	
39. Hoe noemt u het akkerplantje met zeer fijne, slappe blaadjes en smalle, paarsachtige bloempjes in trossen? De punt van de bloempjes is zwart. Die bloempjes lijken op kleine vogeltjes; vroeger werd gezegd dat duiven het zaad van deze plant graag eten. (zie afb. 39)	
40. Hoe noemt u het kleine, klaverachtige plantje met gele, bolvormige bloemhoofdjes en zwarte, gekrulde peultjes die op de plaats van de bloempjes verschijnen? Het plantje werd vroeger wel gebruikt als voederplant, samen met gras en klaver. (zie afb. 40)	
41. Hoe noemt u het eenjarige plantje dat op dijken, in moestuinen, langs bermen enz. groeit en ronde, maar diep ingesneden en zacht behaarde blaadjes heeft, met purperen of roze bloempjes en lange, spitse vruchtjes? (zie afb. 41)	
42. Hoe noemt u het plantje met fijnverdeelde, peterselieachtige blaadjes die lichtgroen en behaard zijn en een onaangename geur verspreiden? Stengel en blaadjes zijn soms rood aangelopen. De bloempjes zijn rozerood en de vruchtjes zijn lang en spits. (zie afb. 42)	
43. Hoe noemt u de akker- en weideplant met grote roze bloemen waarvan de bloemblaadjes donkerrood geaderd zijn? Ze heeft ronde, ingesneden bladeren en kan wel anderhalve meter hoog worden. Ze wordt ook wel gekweekt als geneeskrachtig kruid. De kinderen speelden vroeger met de zaadjes. (zie afb. 43)	
44. Hoe noemt u de hoge planten van zandgronden met zachte, grijs behaarde bladeren en gele bloemen in kaarsvormige, stijve, lange trossen? De bladeren werden vroeger als surrogaat voor tabak gebruikt. Tegenwoordig vindt men deze plant veel langs spoorwegen. (zie afb. 44)	

45. Hoe noemt u de kleine, smalle plantjes die in moestuinen en akkers groeien en zeer kleine, lichttroze bloemen hebben aan de top van dunne, rechtopstaande stengels? De kleine blaadjes zijn gaaf en lancetvormig en de lange, smalle, dunne vruchtjes produceren een wollig pluus. (zie afb. 45)	
46. Hoe noemt u de tot 1 meter hoge plant van zandgronden met slanke, diep ingesneden donkergroene bladeren en paardebloemachtige diepgele bloempjes in trosjes aan de top van de stengel? Ze bloeit 's zomers en heeft een stijve stengel en produceert geen wit melksap bij kneuzing. Op de bladeren vindt men vaak de zwart-geel gestreepte rupsen van de Jacobsvlinder. (zie afb. 46)	
47. Hoe noemt u de ranke, stijve, eenjarige planten van moestuinen, bermen, spoorbeddingen enz. met donkergroene, zeer smalle bladeren en gele, paardebloemachtige bloemen die enkel zeer vroeg in de ochtend geheel geopend zijn? Het zaad is pluisachtig, de bladeren zijn eetbaar. (zie afb. 47)	
48. Hoe noemt u het hoge, eenjarige onkruid van bermen en wegganten met kleine, lichtgele bloempjes in trosjes die nogal sterk vertakt zijn? De bladeren zijn langs de rand zaagachtig gestekeld, evenals de onderkant van de hoofdnerf van het blad. De bladeren zijn vrij slap en karakteriseren de plant doordat ze met hun bovenkant naar het noorden wijzen (ze staan dus allemaal in dezelfde richting). (zie afb. 48)	
49. Hoe noemt u de minder algemene plant van bermen en graslanden met samengestelde, donkergroene blaadjes met gezaagde rand? Ze valt op door haar donkergele bloempjes die in lange, dunne trossen staan; de droge vruchtjes dragen fijne, gekromde stekels en blijven daarmee aan kledij of aan de vacht van dieren hangen. (zie afb. 49)	
50. Hoe noemt u de doornige plant met roze bloemen die o.a. op dijken groeit? De donkergroene blaadjes zijn smal, gezaagd en staan per drie. De vruchten zijn peulen. De wortels van de plant zijn heel taai en voor de boeren in de polders vaak een probleem bij het ploegen. (zie afb. 50)	
51. Hoe noemt u de slanke, stijve planten van dijken en wegganten met smalle, donkergroene bladeren en bloemhoofdjes die zeer hard zijn? Die hoofdjes dragen purperen bloempjes en zijn aan de buitenkant dakpansgewijs bedekt met geveerde schubjes. (zie afb. 51)	

52. Hoe noemt u de houtige slingerplant met geoorde, glanzend donkergroene bladeren en paarse bloemen met een geel hartje? De bessen zijn rood en giftig. Deze plant groeit vaak tegen of zelfs in bomen. De stengel werd vroeger soms gebruikt als surrogaat voor zoethout. (zie afb. 52)	
53. Hoe noemt u het onkruid van akkers en moestuinen met gegolfde, donkergroene bladeren en kleine witte bloempjes met geel hartje in trosjes? De besjes zijn glanzend zwart. (zie afb. 53)	
54. Hoe noemt u de rechtop staande, stijve plantjes van drassige of zandige grond, met smalle lichtgroene blaadjes en slanke roze bloempjes aan de top van de stengel? De plant werd vroeger vaak gebruikt voor medicinale doeleinden maar is nu wel erg zeldzaam geworden. (zie afb. 54)	
55. Hoe noemt u de plant met de donkergroene, gelobde blaadjes en kleine paarse bloempjes aan de top van stijve, rechte stelen? Ze zou geneeskrachtig zijn en wordt daarom soms gekweekt. (zie afb. 55)	
56. Hoe noemt u de akker- en bermplant met hoge stengel, behaarde bladeren en gele, margrietachtige bloemen? (zie afb. 56)	
57. Hoe noemt u het slingerende plantje dat over andere planten heen groeit. Het heeft spiesvormige blaadjes. De bloemen zijn onopvallend: ze zijn groenachtig wit, klein en staan in trosjes. Deze plant produceert geen melksap bij kneuzing. (zie afb. 57)	
58. Hoe noemt u het bolgewasje van dijken en bermen, vooral op zandgrond, met cilindrische holle bieslookachtige bladeren die bij fijnwrijven sterk naar uien ruiken? De bloempjes zijn meestal bruine bolletjes in een bolvormig hoofdje aan het einde van een lange ronde stengel; heel zelden vindt men ook de geopende roze of paarse, klokjesachtige bloempjes. Vroeger werd deze plant gebruikt als waterafdrijvend middel. (zie afb. 58)	
59. Hoe noemt u het mooie plantje van zandige wegbermen, weiden en dijken met aan de grond ronde, gekartelde, donkergroene blaadjes en langs de dunne taaie stengel smalle lijnvormige blaadjes? Het groeit tussen het gras waar het opvalt door zijn diep paarsblauwe klokjesbloemen. (zie afb. 59)	

60. Hoe noemt u het onkruid met stijve, dunne, sterk vertakte stengels die kleine, gele, paardebloemachtige bloempjes dragen? De bladeren zijn meestal donkergroen, ovaal en zwak getand en staan langs de stengel verspreid. (zie afb. 60)	
61. Hoe noemt u het onkruid van akkers en bermen met smalle, lichtgroene gave blaadjes en kleine lichtpaarse bloempjes in vertakte trosjes? Het plantje is eenjarig en de rozetbladen zijn eetbaar (ze worden vaak als groente gekweekt). (zie afb. 61)	
62. Hoe noemt u de plant met dikke penwortel die klimt met behulp van ranken die als spiralen gewonden zijn? Ze groeit in wegbermen e.d. en heeft ruw behaarde, handvormige bladeren zoals die van komkommerplanten. De bloempjes zijn witachtig groen; de bessen zijn rood en heel giftig. (zie afb. 62)	
63. Hoe noemt u het plantje dat op de open grond plat op de grond groeit, met liggende stengels en kleine, eivormige, donkergroene blaadjes. De bloemen zijn heel klein en bruingroen; ze vallen nauwelijks op. (zie afb. 63)	
64. Hoe noemt u de tot een meter hoge, ranke plant met grijsgroene, behaarde bladeren met onregelmatige rand en grijsachtige bloempjes in trosjes? Ze lijkt bestoven met meel. Het is een onkruid op akkers, dat men gemakkelijk uit de grond kan trekken. (zie afb. 64)	
65. Hoe noemt u het kleine, plat over de grond kruipende plantje met fijne, lichtgroene, peterselie-achtige blaadjes die bij fijnwrijven naar tuinkers ruiken? De bloempjes vallen niet op, maar de plantjes zelf kunnen de grond volledig bedekken. (zie afb. 65)	

Als u nog benamingen voor andere planten kent, wil u die dan hieronder meedelen, samen met een beschrijving van de grassoort?

.....

.....

.....

.....

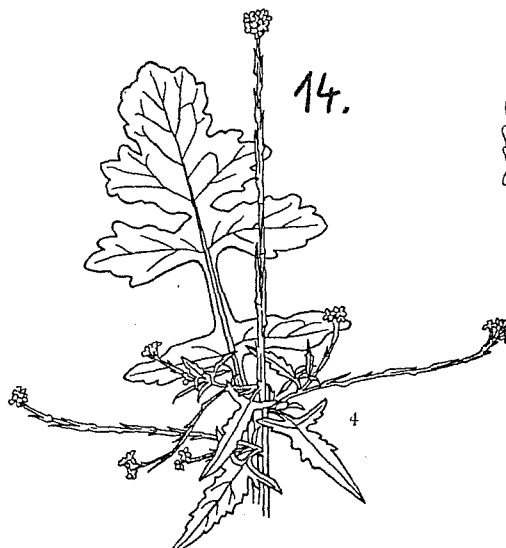
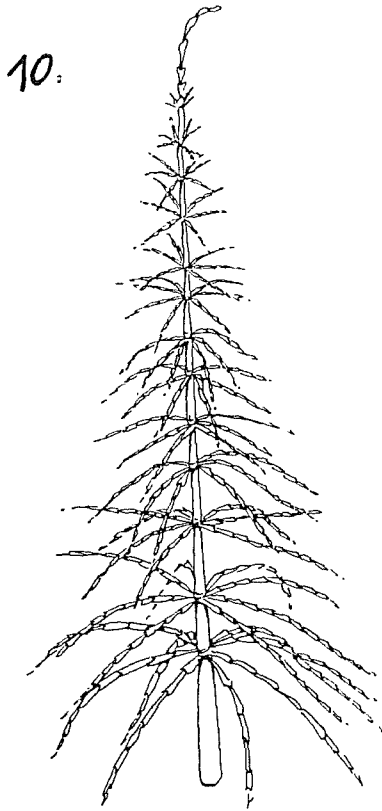
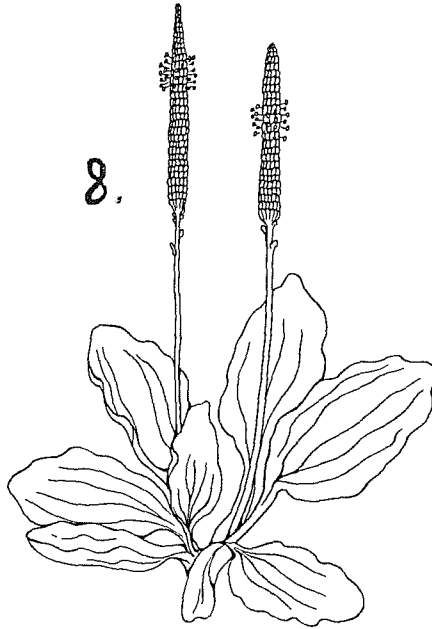
.....

Illustraties bij vragenlijst 111: Planten 2: Planten van akker, berm, weide en grasland.

(uit: Prisma-flora, E. J. Sluiters, Utrecht/Antwerpen; WLD I.5: Verbouw van knol- en andere gewassen, Kruijsen, Goossens & Brok, Assen)

U hoeft de illustraties niet terug te sturen.

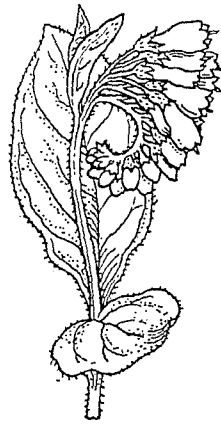

16.

17.

18.

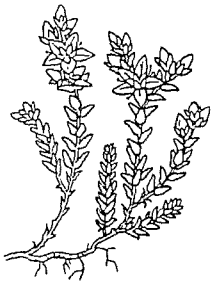
21.

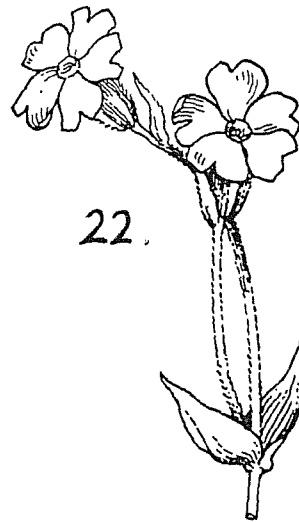
23.

19.

22.

24.

25.

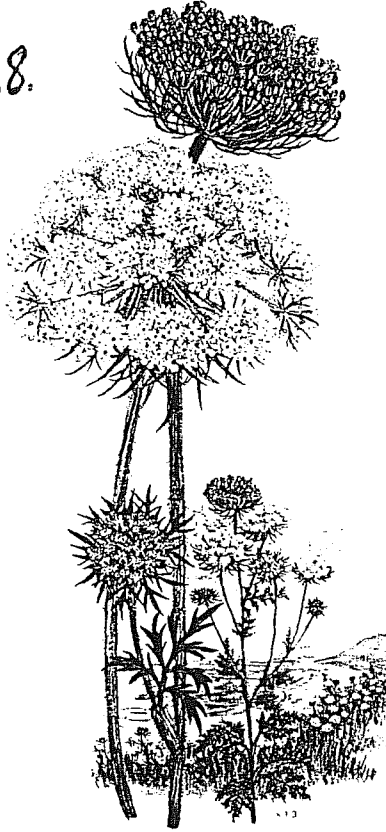
26.

27.

28.

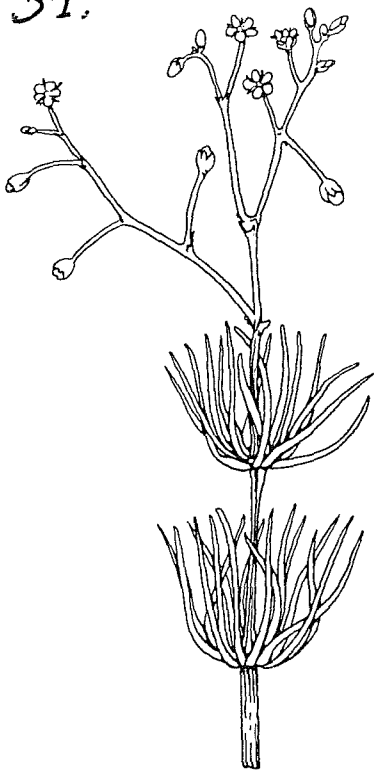
29.

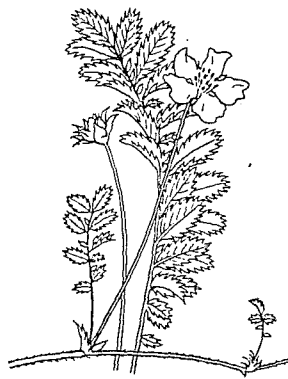
30.

31.

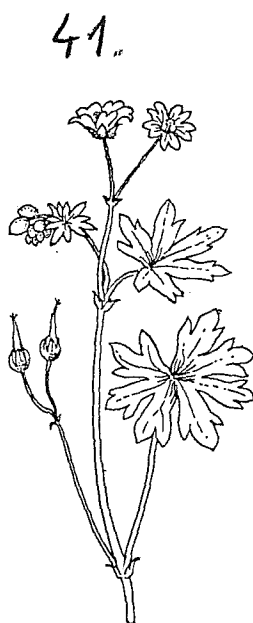
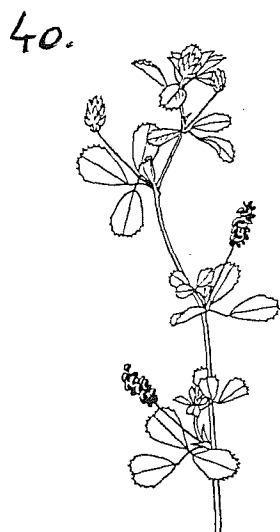
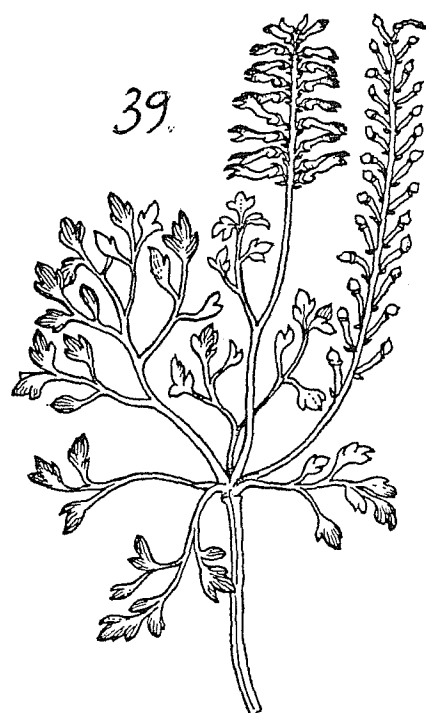
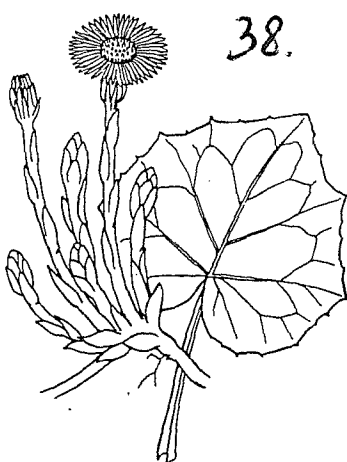
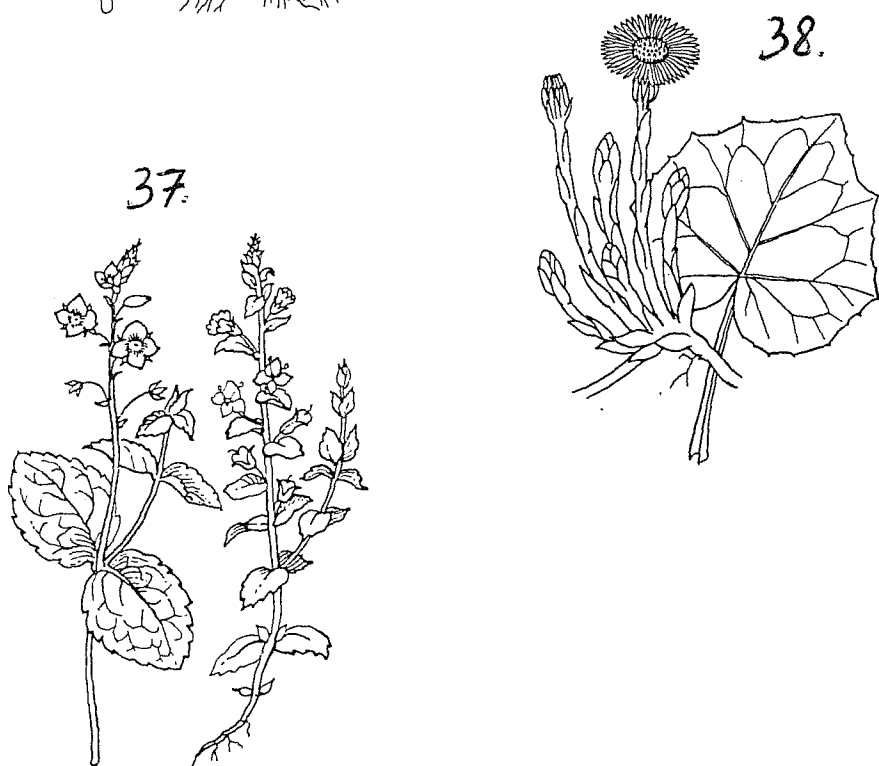

32.

33.

43.

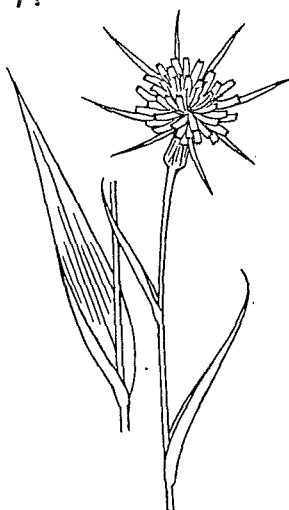
44.

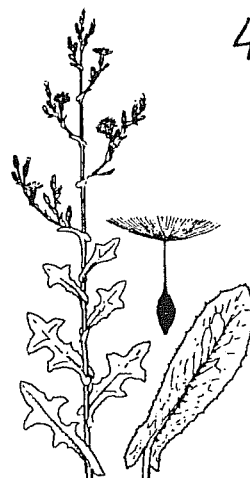
45.

47.

48.

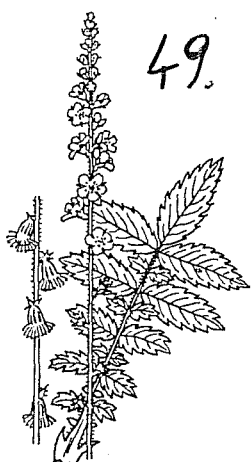
46.

51.

49.

50.

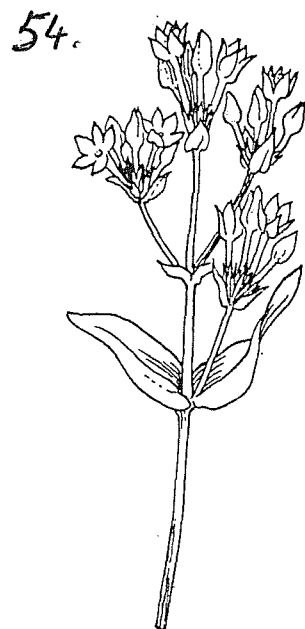

52.

53.

54.

55.

56.

58.

57.

